

Lausunto

14.10.2024

VN/30163/2023

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [Toimenpide-ehdotukset avattu Tiivistelmä-kohdassa]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen konservatorioliiton rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on merkittävä koulutusalan toimijoiden näkökulmasta. Liitto edustaa musiikki- ja tanssialan ammatillisen koulutuksen toimijoita, jotka tarjoavat alan ammattilaisuuteen tähtäville opiskelijoille tärkeän

nivelvaiheen alan koulutusjatkumossa. Nuoret tarvitsevat merkittävässä määrin ammatillisen koulutuksen tarjoamaa osaamisen kehittämisen mahdollisuutta tähdätessään kohti monipuolista ammattilaisuutta, työelämää ja jatko-opintoja.

Lisäksi Konservatorioliitto vastaa Musiikkikoulutuksen visio 2030 -jatkotyöryhmän työn koordinaatiosta sekä syksyllä 2024 käynnistyneen musiikkialan eri koulutussektoreita kehittävän Tulevaisuuskestävä oppilaitoskulttuuri -hankkeen toteutuksesta. Liitto toimii välikappaleena koko koulutusjatkumon toimijoiden välillä ja mahdollistaa yhteistyötä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen konservatorioliitto kiittää työryhmää mittavasta työstä kulttuuripoliittisen selonteon valmistelussa. Selonteon tavoitteet ovat alan tulevaisuuden ja sen kehityksen kannalta merkityksellisiä. Ne ovat kuitenkin samaan aikaan voimakkaassa ristiriidassa Petteri Orpon hallitusohjelman leikkausten kanssa kulttuuria kohtaan.

Selonteossa todetaan, että sen päämääränä on olla selkeä ja ymmärrettävä. Tässä muodossaan tavoite ei täyty vaan kokonaisuus avautuu sekavahkona ja punainen lanka toimenpiteissä on haastava löytää. Selonteon liiteosio yllätti positiivisesti selkeällä ja laajalla analyysiosiollaan. Se antoi tarvittavaa raamia selonteon ylätasoisille toimenpidekirjauksille. Selonteon toimeenpano vaatii onnistuakseen ehdotetun konkreettisen toimenpidesuunnitelman, joka kantaa hallituskausien yli.

Alla ovat kommentit selonteon toimenpide-ehdotuksiin (Kohta 3.), joihin Suomen konservatorioliitto toivoo kiinnitettävän huomiota kulttuuripoliittisen selonteon jatkotyössä erityisesti koulutussektorin näkökulmasta.

Huomioitavaa on, että koulutussektoria koskevista toimenpide-ehdotuksista ei muodostu hahmotettavaa kokonaisuutta vaan ne näyttävät yksittäisinä ajatuksina (kohdat 3.1-3.8). Moniin koulutusta koskeviin toimenpide-ehdotusten lauseisiin on yhdistetty laajoja kokonaisuuksia, jolloin niiden merkitykset hajoavat ja varsinainen tavoite jää epäselväksi.

3.1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Kulttuurialan koulutuksen moninaiseen kehittämiseen sekä saavutettavan taiteen perusopetukseen ja kulttuuriin harrastamisen tärkeyteen viitataan selonteon useissa kohdissa. Analyysiosiossa todetaan, että taiteen ja kulttuurin tulevaisuudesta huolehtiminen edellyttää, että polut ammatillisen tai korkea-asteen koulutuksen kautta taiteen ja kulttuurin ammattilaisuuteen pidetään avoinna ja houkuttelevina. Näemme tämän tärkeänä lähtökohtana yhteistyön kehittämiseksi kulttuurisektorin toimijoiden ja koulutuksen välillä. Työ vaatii kuitenkin konkretiaa.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa koulutuksen kehittämistavoitteista puhutaan laveasti ilman, että tarkennetaan esimerkiksi mihin koulutusasteisiin huomioilla viitataan. Ammattiin johtava koulutus kulttuurialalla alkaa taiteen perusopetuksesta ja koostuu toisiaan täydentävistä pitkistä koulutusjatkumoista. Näitä koulutusjatkumoa ei kuitenkaan ole mahdollista kehittää yhtenä kokonaisuutena vaan kehitystyötä voidaan tehdä vain koulutusasteittain, sillä opetus- ja kulttuuriministeriö ja lainsäätäjät hallinnoivat koulutusasteita erillään.

Vuonna 2021 julkaistu koulutuspoliittinen selonteko luo suuntaviivat eri koulutusasteiden kehittämistavoitteille vuoteen 2040 saakka. Koulutuspoliittinen selonteko sisältää myös taiteen perusopetuksen kokonaisuuden. Näin ollen kulttuuripoliittisen selonteon kehittämistavoitteet kulttuurialan koulutuksen osalta tulee varmistaa yhdessä koulutuspoliittisen selonteon kanssa, jotta eri koulutusasteiden mahdollisuudet kehitystyöhön varmistetaan. Keskustelua eri koulutusasteiden kanssa tulee käydä kattavasti esimerkiksi kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visioiden työryhmien kautta.

Kansalliset taidekasvatuksen ja -koulutuksen visiot:

Kiitämme, että kulttuuripoliittisessa selonteossa on otettu huomioon kansallisten taidekasvatuksen- ja koulutuksen visiot, sillä ne ovat tärkeässä roolissa koulutuksen toimijoiden yhteisen kehittämissuunnan pohjana. Panostaminen visioiden toimeenpanoon on tärkeää, sillä visioiden kautta on mahdollista edistää koulutusalan kehitystyötä.

Varhaisiän taidekasvatus:

Koulutuspoliittisesta selonteosta puuttuvat toimenpide-ehdotukset varhaisiän taidekasvatuksen kehittämisestä. Esimerkiksi varhaisiän musiikkikasvatuksella on merkittävä rooli uusien harrastajien kasvattajina taiteen perusopetuksen oppilaiksi. Varhaisiän taidekasvatuksen merkitystä kulttuurin pohjana ei tule unohtaa.

Muuta:

Toimenpide-ehdotuksissa lauseisiin yhdistetty laajoja teemoja niin, että lauseiden merkitykset kääntyvät osin päälleen. Esimerkiksi ehdotus "Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus." on erikoinen muotoilu. Turvaako taiteen perusopetus kuntien ja valtion yhteistyötä?

3.2 Kulttuurin tekijät avainasemassa

Selonteossa on mukana useita toimenpiteitä, jotka toteutuvat jo nyt. Esimerkiksi toimenpide-ehdotus "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen

yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi.” jää epäselväksi. Nämä tavoitteet ovat jo nyt eri koulutusasteilta edellytettäviä kriteerejä. Vai tavoitellaanko jotain uutta tasoa?

3.3 Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa

Selonteossa ehdotetaan kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista kulttuuripolitiikan toteuttamisen tueksi. Koulutusalan edustajat jäävät usein näissä toimielimissä marginaaliseen rooliin. Mikäli koulutuksen roolia kulttuuripoliittisen selonteon toteutuksessa halutaan nostaa esiin, tulee sen uuden toimielimen olla rakenteeltaan tasapainoinen ja varmistaa, että koulutuksen edustajat otetaan mukaan työhön.

3.5. Yhteistyön ja osallisuuden voima

Kuuluuko saunakulttuurin esiin nostaminen ylätasoiselle toimenpidetasolle? Tällaiset yksityiskohdat tulisi siirtää ehdotetun toimintasuunnitelman puolelle.

3.6 Yhteinen linja politiikassa

Kohdassa 3.1 nostimme esiin koulutuspoliittiseen selonteon. Selonteon eri kohdissa tuodaan esiin eri monialaista sektoreiden ja ministeriöiden yhteistyön lisäämistä (myös mm. kohdan 3.4. tavoitteet). Lisäksi olisi tärkeää, että myös opetus- ja kulttuuriministeriön sisällä varmistetaan yhteiset linjat kulttuurialan koulutuksen kehittämistyössä kulttuuripoliittisen ja koulutuspoliittisen selontekojen välillä.

3.7 Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Selonteossa käsitellään tekijänoikeuksia laajasti eri kulttuurialan toimijoiden näkökulmasta. Analyysiosioista ja itse selonteosta puuttuu kuitenkin kokonaan koulutuksen ja tutkimuksen sivistyksellisten oikeuksien näkökulma. Sivistyksellisiä oikeuksia tulee pohtia sekä perustuslain 16 § jokaisen sivistyksellisten oikeuksien että koulutuksen järjestäjän toimintamahdollisuuksien näkökulmista.

Uusi tekijänoikeuslaki astui voimaan vuonna 2023, mutta lain ulkopuolelle jäi myöhemmin annettava nk. kakkospaketti, jossa tulisi käsitellä muita kuin direktiivin edellyttämiä lainmuutoksia, kuten esimerkiksi teosten käyttöä opetus- ja tutkimustoiminnassa. Eduskunta edellytti keväällä 2023, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta opetus- ja tutkimuskäytännössä oikeudenhaltijoiden, opettajien ja oppilaitosten näkökulmista ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset. Tekijänoikeuslain kakkospaketin jatkovalmistelu ei näytä edenneen ykkösosan voimaantulon jälkeen. Tämä sivistyksellisten oikeuksien näkökulma ja koulutus- sekä tutkimuspuolen toimijoiden tarpeet tulee ottaa myös

huomioon selonteon toimeenpanossa ja ottaa koulutuksen toimijat mukaan valmistelutyöhön laaja-alaisesti.

Lähdetie Taija
Suomen konservatorioliitto - Finlands konservatorieförbund r.y.